

Силабус освітнього компоненту «Філософія науки та організація наукової діяльності»

Галузь знань: Е Природничі науки, математика та статистика
Спеціальність: Е 1 Біологія та біохімія
Освітня програма: Біологія (мова навчання – українська)
Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)
Рік навчання: 2025–2026
Семестр: 1

Структурний підрозділ

Кафедра історії України, історичний факультет

ПІБ: Філінюк Анатолій Григорович
Посада: професор кафедри історії України
Вчений ступінь: доктор історичних наук
 afilinyuk@ukr.net
Робоче місце: навчальний корпус № 2 (вул. Татарська, 14), кафедра історії України.
Профайл викладача: <https://histua.kpnu.edu.ua/anatolii-hryhorovych-filiniuk/>
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=aTEFJ0QAAAAJ&hl=uk&oi=ao>
https://uk.wikipedia.org/wiki/Філінюк_Анатолій_Григорович
<https://science.kpnu.edu.ua/naukovtsi/filiniuk-anatolij-hryhorovych/>
<http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0007422>

Лінк на освітній контент дисципліни

<https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=1696>

Статус дисципліни

обов'язковий освітній компонент загальної підготовки

Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години

1-й семестр – 3 кредити ЄКТС / 90 год

Мова викладання

Українська

Форми навчання

Очна, заочна

Політика дисципліни

Академічна доброчесність. Очікується, що наукові праці аспірантів будуть самостійними, оригінальними дослідженнями чи міркуваннями та відзначаються науковою новизною. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її не зарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману).
Відвідування занять. Очікується, що всі аспіранти відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.
 «Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (Нова

	редакція). URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view. Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях, виконав завдання самостійної роботи та модульної контрольної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Пропущені заняття здобувач має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12). Очікується, що здобувачі поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й завершать цей процес своєчасно (до останнього аудиторного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем теоретичних питань плану. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття. Очікується, що здобувачі не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою. Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою. Неформальна/інформальна освіта. У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та/або інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно «Порядку визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)», зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі). URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view.
Що будемо вивчати?	Навчальною програмою передбачається системне вивчення аспірантами предмету, основних функцій і місця філософії науки в системі сучасної вітчизняної освіти та науки, її спрямованості на вивчення внутрішніх механізмів, логіки руху й організації знання, основних підходів, головних концепцій, провідних напрямів сучасної філософії науки як цілісної, комплексної галузі, що синтезує світоглядно-філософські, гносеологічні, епістемологічні, онтологічні і цивілізаційно-антропологічні аспекти науки, її методологію та соціокультурний вплив; комплексу вимог, принципів, методів, засобів і прийомів, знання й дотримання яких дозволяє організаційно правильно, логічно та послідовно вибудовувати їх роботу з виконання освітньо-наукової програми і здійснення наукового дослідження, пов'язаного зі здобуттям наукового ступеня доктора філософії з обраної галузі наук. Основні організаційні вимоги до аспіранта з виконання ОНП, підготовки і конкретних кроків на шляху до повного та якісного виконання освітньо-наукової програми, проведення наукового дослідження, реалізації основних його результатів в публікаціях у наукових фахових виданнях України, їх апробації на наукових форумах у формі доповідей і повідомлень, написання рукопису й захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії з обраної спеціальності. Організаційні засади науково-дослідної діяльності та виконання різних видів наукових, навчально-дослідних, дисертаційних та інших робіт, технологічні аспекти організації, структура, зміст і форми підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів через аспірантуру та докторантуру. Основні підходи і ключові вимоги до забезпечення якості докторської підготовки в ЗВО і НУ. Організаційні аспекти підготовки, написання, оформлення й захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора ф

Чому це треба вивчати?	Навчальний курс «Філософія науки та організація наукової діяльності» є обов'язковою освітньою компонентою професійної підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності Е 1 Біологія та біохімія, що виступає органічною складовою завершення теоретичної і практичної підготовки здобувача вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня, спрямованої на самостійну реалізацію завдань з підготовки та захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі обраної науки і спеціальності. Поглиблення знань про стратегію і логіку процесу наукового дослідження, організацію, технологію, інформаційне, психологічне та етичне забезпечення наукової діяльності, теоретичні підходи, принципи, методи дослідницької роботи передбачено реалізовувати через призму оптимізації і належної результативності наукових досліджень, котрі активно використовуються в сучасній вітчизняній і зарубіжній науці. Навчальна робота зі здобувачами вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня має чітке практичне спрямування й передбачає осмислене розуміння всього масиву інформації та кожного елемента організації дослідницької діяльності.
Яких результатів можна досягнути?	Очікувані результати навчання з дисципліни: ПРН 01. Мати концептуальні та методологічні знання з біології і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку, отримання нових знань та/або здійснення інновацій. ПРН 02. Вільно презентувати та обговорювати результати досліджень, наукові та прикладні проблеми біології державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у наукових виданнях. ПРН 03. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема результати аналізу джерел літератури, експериментальних досліджень (опитувань, спостережень, експерименту) і математичного та/або комп'ютерного моделювання. ПРН 04 Використовувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у біології. ПРН 05. Планувати і виконувати експериментальні та/або технічні дослідження з біології з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми. ПРН 06. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціальні бази даних та інформаційні системи. ПРН 07. Розробляти та реалізовувати наукові та/або інноваційні проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати важливі теоретичні та практичні проблеми біології з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів. ПРН 08. Глибоко розуміти загальні принципи та методи біологічних наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері біології та у викладацькій практиці.
Як можна використати набуті знання та уміння?	Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати комплексні завдання в галузі біології та біохімії у процесі проведення дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає переосмислення наявних і створення нових цілісних знань, оволодіння методологією наукової та науково-педагогічної діяльності, проведення самостійного наукового дослідження, результати

	якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення й інтегруються у світовий науковий простір через публікації. ОК сприяє формуванню аспірантів таких компетентностей: Загальних компетентностей (ЗК): ЗК 04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 05. Здатність приймати ефективні рішення, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт. ЗК 07 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та аналізу наукової інформації з різних джерел. ЗК 09. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. Формування спеціальних (фахових) компетентностей спеціальності (СК): СК 01. Здатність планувати і здійснювати комплексні оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у біології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у наукових виданнях з біології та суміжних галузей. СК 02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, розуміти англомовні наукові тексти за напрямом дослідження. СК 03. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній професійній діяльності у сфері біології. СК 07 Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.
Зміст дисципліни	Змістом навчальної дисципліни є: предмет, мета, завдання, сутність, основний зміст, загальний обсяг знань навчальної дисципліни, перелік умінь, навичок і компетентностей здобувача ступеня доктора філософії; наукова діяльність як об'єкт філософії науки, філософсько-методологічні аспекти наукового пізнання та логіка організації наукової діяльності; законодавче та нормативно-правове забезпечення організації наукової діяльності; формування особистості вченого і режим його праці; система підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів в Україні; інформаційне та технологічне забезпечення наукової діяльності; організаційні аспекти змісту та структури дисертації; організаційне і змістове забезпечення публікацій по темі дисертації; вимоги до оформлення результатів дослідження в рукописі дисертації; організація та проведення публічної презентації результатів дисертаційного дослідження; технологія подання та організаційне забезпечення захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії. Вивчення навчальної дисципліни передбачає озброєння здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня сучасними знаннями та вміннями філософського та організаційного забезпечення підготовки й захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з обраної спеціальності; засвоєнні ними основних понять, термінів і категорій правильної та результативної організації виконання освітньо-наукової програми і наукових досліджень, концепцій, теоретичних підходів і процедур реалізації досліджень за профілем обраної спеціальності; ознайомленні кожного з них із найновішими теоретичними та методично-практичними підходами і порадами реалізації наукових досліджень від першого дня навчання в аспірантурі і до захисту дисертації й отримання диплома доктора філософії в галузі наук; закріпленні у майбутніх докторів філософії з обраної галузі наук стійких навичок і вмінь організації роботи з

	опублікованими джерелами, архівними документами й матеріалами, науковою і навчальною літературою та їх застосування у дослідницькій роботі.
Методи навчання	Словесні (лекції), наочні (демонстрування карт, таблиць, схем, презентацій та відеоматеріалів), практичні (семінарські заняття, практики) методи навчання, інтерактивні методи навчання: метод групової та індивідуальної роботи, дискусії, рольові ігри, метод проектування, проведення наукових семінарів та онлайн-конференцій; самостійна робота на основі законодавчих і нормативно-правових актів, історичних та археологічних джерел, наукової літератури, підручників, навчальних посібників, консультації, кваліфікаційна робота.
Інформаційне забезпечення	Рекомендована література Основна: 1. Дзьобань О. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навч. посіб. для аспір. Київ – Одеса: Фенікс, 2025. 284 с. 2. Дзьобань О. П. Філософія науки : підруч. / [ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України»]. Київ; Одеса : Фенікс, 2024. 516 с. 3. Житарюк І. В. Філософія освіти, науки та окремих її галузей. Конспект лекцій: навч. посіб. 2-ге вид., стереотипне. Київ : Вид-во «Людмила», 2022. 620 с. 4. Кислий В. М. Організація наукових досліджень. Суми: Університетська освіта, 1923. 224 с. 5. Філософські проблеми сучасного наукового пізнання: підруч. / [Я. В. Тарароєв та ін.]. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. 350 с. Додаткова література: 1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / [Міжн. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова]. Київ : Таксон, 2016. 234 с. 2. Дейнека О. Г., Крихтіна Ю. О., Ковальов А. Ю. Методологія та організація наукових досліджень : конспект лекцій. Харків : УкрДУЗТ, 2023. 67 с. 3. Інтелектуальна власність та авторське право: навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти / І.М. Чістякова, І.Б. Кривдіна, Д.В. Буряк, В.П. Кубко, О.В. Гегечкорі, Д.Д. Татакі, О.О. Татакі, Т.О. Чернов. Київ: Каравела, 2019. 204 с. 4. Мальська М. П., Пандяк І. Г. Організація наукових досліджень.: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 136 с. 5. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно логічних схемах і таблицях) : навч. посіб. Суми : СНАУ, 2020. 220 с. 6. Строкань О. В., Мірошніченко М. Ю. Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності: конспект лекцій. Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2021. 152 с. 7. Уведення в науково-педагогічну діяльність: навч. посіб. / [В. В. Іваненко, Г. Г. Кривчик, І. С. Накашидзе]. Дніпро : ЛІРА, 2018. 120 с. 8. Філінюк А. Г. Підготовка та публічна презентація дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії з спеціальності 032 Історія та археологія: методичні поради. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2022. 32 с. 9. Філософія науки: матеріали для виконання самостійної роботи / [уклад.: Т. В. Кушерець, Н. М. Баранова. 2-ге вид., доповн. і переробл.]. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 232 с. 10. Філософські проблеми сучасного наукового пізнання: підручник для студентів-магістрів усіх спеціальностей і форм навчання. / Я. В. Тарароєв;

	О. О. Дольська; Т. М. Дишкант та ін. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2023. 550 с. 11. Яворська Т. І. Методологія та організація наукових досліджень: курс лекцій. Мелітополь : Люкс, 2020. 190 с. 12. Claus P., Marriott J. History. An Introduction to Theory and Method. 3rd Edition. N.p.: Routledge, 2023. 516 p. 13. Johansson L.-G. Philosophy of Science for Scientists. Springer Undergraduate Texts in Philosophy/ New York Dordrecht London, 2025. 257 p. 14. Claus P., Marriott J. History. An Introduction to Theory and Method. 3rd Edition. N.p.: Routledge, 2023. 516 p. 15. Johansson L.-G. Philosophy of Science for Scientists. Springer Undergraduate Texts in Philosophy/ New York Dordrecht London, 2025. 257 p. Електронні джерела: 1. Сайт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти // URL: https://naqa.gov.ua/ 2. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського // URL: http://www.nbuv.gov.ua/ 3. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України URL: http://www.nplu.kiev.ua/ 4. Сайт Інституту історії України НАН України. URL: http://history.org.ua/uk 5. Сайт Інституту археології НАН України // URL: https://iananu.org.ua/pro-institut 6. Сайт Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації // URL: http://www.uintei.kiev.ua/ 7. Сайт Центрального державного архіву вищих органів влади і управління України // URL: https://tsdavo.gov.ua 8. Сайт Центрального державного архіву громадських об'єднань України // URL: https://tsdahou.archives.gov.ua 9. Сайт Центрального державного історичного архіву України. м. Київ. URL: https://cdiak.archives.gov.ua 10. Сайт Центрального державного історичного архіву України. м. Львів // URL: https://tsdial.archives.gov.ua 11. Сайт Державного архіву Хмельницької області // URL: https://dahmo.gov.ua 12. Інформаційні бюлетені «Академічна доброчесність Infobulletin» від проекту «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative – Academic IQ) // URL: http://surl.li/eqhgb				
Обсяг дисципліни (години) та види занять	На денній формі навчання: лекційні заняття (20 год.), семінарські заняття (12 год.), самостійна робота (72 год.).				
Система оцінювання результатів навчання	Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. В поточне оцінювання включається: семінарські заняття – 20 балів, модульна контрольна робота – 30 балів, самостійна робота – 5 балів, індивідуальні навчально-дослідні завдання – 5 балів та екзамен – 40 балів.				
	Поточний і модульний контроль (100 балів)				Екзамен
	Навчальний (змістовий) модуль 1 і 2 (100 балів)				білів
	Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуально-дослідні завдання	
	20 балів	30 балів	5 балів	5 балів	
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів	Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка».				

на навчальних заняттях	
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий контроль, виконання самостійної роботи, модульна контрольна робота.
Підсумковий контроль	Увесь навчальний курс «Філософія науки та організація наукової діяльності» оцінюється відповідно 100 балами за й завершується заліком.
Локація	